

РОЛЯТА НА СЪДОПРОИЗВОДСТВОТО В ЗАДЪЛБОЧАВАНЕТО (УТВЪРЖДАВАНЕТО) НА СИНДРОМА НА РОДИТЕЛСКО ОТЧУЖДАВАНЕ

Ричард Гарднер, професор по Детска психиатрия в Колумбийски университет, Ню Йорк,
април 10, 2002 г.

ДЕФИНИЦИИ

Синдромът на родителско отчуждаване (СРО) възниква като нарушение, разстройство в контекста на спора за родителски права (РП) най-често при родителите и/или други членове на семейството, свързани с отглеждането и възпитанието на детето. Първоначалната причина най-често е промяната на РП чрез кампания на очерняне срещу родителя-мишена (РМ). Резултатите са отчуждаване до намразване на РМ.

Първоначалната цел за изграждането на доктрината/позицията на отчуждаващия родител е спечелването на родителските права от съда. Отчуждителят твърдо вярва в позицията, че съдията ще повярва и ще му предостави родителските права, ако намразването срещу родителя-мишена е дълбоко и убедително. Трябва да се отбележи, че отчуждаването е прогресивно задълбочаващ се процес до пълно намразване, придружено със свърхпротекция на детето. Тези деца вярват, че всеки контакт с РМ е опасен. Това се генерализира и върху останалите. Резултатите са по-ожесточена кампания, като порочният кръг се затваря с нарастване на зависимостта на детето от отчуждаващия родител.

При СРО детето е напълно объркано и неспокойно, тъй като то не може да отвърне на създадената система на родителско отчуждаване. Напълно безсмислено е да се изисква от това дете да е участник в кампанията на очерняне, да прави това непрекъснато, без раздвояване, поне в ранните фази. Това предизвиква в детето объркване, напрежение и фрустрации, "ненавременен съзряване". От детето се изискват да си "спомня" несъответни за възрастта неща до фалшиви обвинения в сексуален тормоз, "нереално или несъответно на детския капацитет поведение".

Три нива на синдрома на родителско отчуждаване (СРО)

Първите осем белега (симптома) на СРО са:

1. Кампания на очерняне;
2. Болестни, безсмислени или абсурдни рационализации за безчовечност;
3. Липса на раздвояване (амбивалентност);
4. Феномен на "независимото мислене";
5. Рефлекторна поддръжка от отчуждаващия родител в родителския конфликт;
6. Липса на вина при обследването на отчуждения родител;
7. Наличие на измислен сценарий;
8. Разширяване на полето на мразене върху роднините и приятелите на отчуждения родител-мишена;

Разделянето на СРО на три нива е съвсем условно и не определя мерките като цяло.

Три нива на дете със СРО

Лека степен: Отчуждаването е повърхностно, детето лесно кооперира за посещения, като периодично е критично и грубо към родителя-жертва.

Средна степен: Отчуждаването е дълбоко, детето е по-разрушително, побескрупулно, кампанията на очерняне е постоянна.

Тежка степен: Посещенията са невъзможно трудни, насилствени, с физическо увреждане към вече намразения родител-мишена. Враждебността на детето достига до параноидно ниво.

Три нива на отчуждителя при СРО

Задължително важно е да се отбележи и запомни, че диагнозата на СРО се гради на степента на изразеност на симптомите (белезите) при детето, но мерките и родителските права трябва да се базират на СРО симптомите при отчуждаващия родител (отчуждителя) и после при детето. **Важно е доколко отчуждителят е обсебен** от опитите да отстрани/изключи родителя-жертва от живота на детето, както и възможната дълбочина на тази намеса. **Важен е и успех на манипулиране/обработка на официалната власт от отчуждителя.** Това е лесно, като се има предвид забавянето на съда, неохотата и дори често отказа на съда да постанови за отчуждителя такива мерки като: пробация, домашен арест, затваряне и промяна на родителските права, което **единствено** може да спре и предпази процеса на задълбочаване на отчуждаването.

Ролята на съда във взаимовръзката с детето при синдрома на родителско отчуждаване (СРО)

Когато съдът и психологът-терапевт работят заедно, ще има голяма вероятност за успех при семейства със СРО. Но засега обратното най-често води до загуба, задълбочаване на СРО конфликта и неуспех. Терапевтът **няма силата** на съда, а съдията **няма уменията** на терапевта, нито **възможността** да работи в дълбочина със СРО семействата. Съдията не може да влезе в детайлите и да осъзнае колко опасно е отчуждаването, и да бъде полезен. Законните защитници защитават интереса на клиента си, а не на СРО участниците в конфликта.

Терапевтите-психолози са напълно неспособни да изискват пациентите им да направят нещо. Те могат да анализират, да помогнат на хората да погледнат навътре, да внушат и препоръчат, но могат малко или почти нищо, ако **някой има власт** върху техните пациенти. Истината е, че силата на съда или по-точно препоръките на съда са **терапевтът да има потенциална власт да третира** (аз нямам съмнения да използвам думата) посочените от съда родители и младежи, които не кооперират на лечебната програма.

Терапия, назначена от съда

Съдията бързо изпраща СРО семейството на лечение. Аз имам съмнение, че съдията, като член на обществото, не се респектира от терапията, тъй като неговата професия е съдебната зала, но тъй като случаят е заплетен – чрез бързо решение преминава към следващия случай. За съда изпращането на терапия има две самодостатъчни цели: 1) Индивидът има ли психиатричен проблем; 2) Мотивиран ли е да го прикрива.

Отчуждителите не програмират върху детето манифестиран психиатричен проблем. Съдията не може да разбере, **че това е продължителна форма на емоционална злоупотреба/тормоз и то специално заради РЕЗУЛТАТА – РАЗРУШАВАНЕ на дълбока връзка между детето и обичания родител.**

Опитът ми показва, че съдиите не разбират, че те не могат да наредят на някого да отиде на терапия. Твърдо вярвам, че съдията често губи **светлината на фактите** и в известна степен ги усложнява с решенията си. Съдията постановява отчуждителят да прекара известно време с терапевта, който е достатъчно наивен да го приеме като **пациент**, но не може да **нареди** на една личност да се мотивира към промяна. После отчуждителят престава да посещава терапевта-психолог, като разбира, че съдията не наблюдава изпълнението на решението си. **Резултатът** е, че отчуждителят продължава да програмира детето и синдрома на родителско отчуждаване става по-дълбок.

Другият вариант – задълбочаване в морето на терапевта-психолог и съдията е доволен, терапевта-също, да взема парите на пациентите си, да навлиза дълбоко в фамилната си терапия. **Особено доволен е отчуждителят, защото знае, ВРЕМЕТО Е НА НЕГОВА СТРАНА И МЕСЕЦИТЕ И ОСОБЕНО ГОДИНИТЕ СА ВЪЗМОЖНОСТ ЗА ПРОГРАМИРАНЕ!** Единственият, който не е щастлив, е родителят-жертва, чиято болка и фрустрация нараства неимоверно в курса на лечение. При съставянето на план на **Програма за действие** най-важното изискване е диагнозата да се гради на симптомите на детето, докато съдебните решения за промяна на родителските права да се градят на симптомите на отчуждителя и само вторично на симптомите на детето със СРО. Трябва да се подчертае още веднъж, че **законовите мерки са МНОГО по-важни от терапевтичните.**

Най-важното е крайната необходимост спрямо отчуждаващия родител **съда да налага санкции с прогресивно задълбочаващи се наредби според спазването на режима на посещенията** при родителя-жертва. При влязло в сила действие на програмиране от отчуждителя на тежко ниво-детето е враждебно и не е в състояние да посещава родителя-мишена, се изисква градивна постепенна програма с първо неутрално транзиторно пребиваване на детето и после прибиране в дома на родителя-мишена.

Възможни пътища на съдебни провали

От 1980 г. се занимавам със случаи на синдрома на родителско отчуждаване (СРО) и изводите ми са следните:

СРО отчуждителят успешно отчуждава детето. Отчуждения родител отива на съд заедно със забавянето на съда в рамките на една година. До месеци съдът назначава експерт-наблюдател (често някой, който знае малко или нищо за СРО). След 5-6 месеца друг съд го изслушва и съдията нарежда терапия за всеки (терапевтът-психолог също не знае нищо за СРО). Отчуждителят не отива и не завежда детето. Минават още 6-9 месеца. След една година друг съдия изслушва, като през това време синдромът на родителското отчуждаване навлиза по-дълбоко в мозъчния кръг на детето. То е отчуждено за три и повече години. Назначава се ново обследване, като може и да не се допусне такова. Това отнема още половин до една година. Новият обследващ препоръчва още терапия. След 3-4 години отчуждаване детето е тийнейджър и съдията (някой на около 40-50 години) плясва с ръце и заявява, че нищо не може и не бива да се направи с тийнейджърите. През това време **детето е постоянно отчуждавано** и съдилищата са **ОБЕДИНИЛИ** силите си с отчуждаващия родител, за да достигне до този **ТРАГИЧЕН РЕЗУЛТАТ**.

Моите случаи показват:

В случаите, когато съдът променя родителските права от отчуждаващия на отчуждения родител има 100% успех от гледна точка на облекчаване до пълна степен на изчезване на синдрома на родителско отчуждаване. Обратното, когато съдът реши да остави детето при отчуждаващия, има **91% постоянно отчуждаване** на родителя-мишена.

Във всеки един пункт на тази трагична последица съда трябва да изработва система на задълбочаващи се санкции, за да предпази от обратно връщане на синдрома на родителско отчуждаване. Тази трагедия се разиграва **всекидневно** в съда и аз често заявявам, че над 95% от СРО трябва да бъдат лекувани (не се колебая да използвам тази дума) чрез уикенд в затвора. Вярвам дълбоко, че това ще заработи. Виждал съм не един път съдии, които правят именно това.

Отчуждителят действа в съдебната зала чрез свидетелски показания, **чрез ежедневно отравяне на детето, като го учи да мрази обичан и градивен родител**. Така, като забравя за най-добрите интереси на детето, съдът допуска отчуждаващият родител да упражнява емоционален тормоз или злоупотреба върху детето. Съдиите често санкционират родител, който не издържа финансово бивши съпрузи и деца. Но такива мерки са рядкост спрямо отчуждителя при синдрома на родителско отчуждаване.

При някои случаи на промяна на родителски права на жертвата, съдът не отчита необходимостта от **съществено** намаляване достъпа на отчуждителя до детето. Често се

определя традиционен режим на посещения при отчуждаващия родител, при който продължава програмирането на детето и също така продължава мразенето към родителя-мишена. Съдиите постъпват добре, ако гледат на **СРО отчуждителите както на другите насилници и изискват** за дълго време **прекъсване и супервизия** на връзката им с детето. За цялото време на практиката си не съм видял назначено от съда наблюдение върху този насилващ родител.

Специални СРО терапевти

Програма на подобрение с терапевти може да действа само при промяна на режима на виждане с отчуждителя. Терапевтичното повлияване на детето при други условия е равностойно на това “да буташ камъче с танк”. Съдът трудно разбира това изискване, както и че психологичната терапия не е панацея. Тя е много по-малко ефективна, отколкото някои съдии могат да си представят.

Терапевтите-психолози не познават отблизо необходимите специални техники и често детето се чувства като “душевно изпразнено”. Много важно е тези терапевти да слушат и да се респектират от проблема на детето и да са **наистина** много чувствителни към неговите страдания и нужди! Това е в контраст с родителя-отчуждител, който е човек, лишен от чувствителност. За да са спокойни терапевтите-психолози, трябва да комуникират със законния защитник и съдията между сесиите. Терапевтът-психолог трябва да се чувства спокойно и **комфортно**, с авторитет, да има дори **диктаторски подход**: “Ако детето не се предостави в къщата на бащата (майка) в 5 след обяд в петък, в понеделник аз ще уведомя съда, че вие нарушавате определения от него ред за посещения. Ако детето не бъде върнато в 7 следобед в неделя вечер, както е определено от съда, в понеделник сутринта аз ще препоръчам съда да ви санкционира – първо да отдели детето временно, а после окончателно. Ако това не стане, смятам да препоръчам на съда да прекарате няколко часа в районното управление. Това ще ви помогне да си спомните, че трябва да изпълнявате съдебната разпоредба за режим на посещения. Ако детето откаже посещения, аз ще поискам вие да бъдете **отговорни, а не детето!** За мен е **ЯСНО, ЗАЩО ДЕТЕТО ОТКАЗВА ПОСЕЩЕНИЯ**”. Терапевтът-психолог, на който е **неудобно използването на такъв авторитарен подход, НЕ ТРЯБВА** да се занимава със семейства със **синдром на родителско отчуждаване**. Съдия, който не е способен да назначи лечение с такива специално подбрани психолози-терапевти, също не работи за най-добрите интереси на детето.

Съдебна полиция

Съдебен полицай, който не познава случаи, прояви и лечение на дете със СРО, също не ще обслужва най-добре интересите на тези деца. Полицаят **трябва да бъде сигурен, че детето със синдром на родителско отчуждаване ИМА НЕОБХОДИМОСТ НА БЪДЕ ФОРСИРАНО** в провеждането на посещенията, които децата показват, че не искат да правят. Полицаята трябва да са наясно, че клиентът е дете, а не възрастен, и не само дете, а дете със синдром на родителско отчуждаване. Ако всичко това е взето под внимание, съдебните полицаи ще се чувстват удобно да правят обратното на това, което клиентът не желае. Тези полицаи ще разберат критичността на детето и ще приемат да бъдат “употребени” като **оправдание** на детето, което казва на отчуждаващия родител: “Аз действително мразя този съдия. Той казва, че трябва да посетя баща (майка) си. Аз наистина го(я) мразя, ти знаеш, мамо (татко), аз те обичам и не искам да ходя там, но този тъп съдия ме кара да отида”. Така съдебният полицай ще бъде средството за асимилиране на детската вина пред отчуждителя и детето без съпротива ще може да посети родителя-мишена.

Не мога да не подчертая следното. **Децата със синдром на родителско отчуждаване искат да бъдат форсирани и дори насилени.** Те искат да могат да кажат на отчуждителя: “Аз действително мразя да ходя, но съдията/полицая ме карат насилва да отида там.” **Ако**

веднъж са в състояние да го кажат, те МОГАТ да ходят често и да се радват НЕИМОВЕРНО. Понякога при завръщането си те обрисуват на отчуждителя картини на “унижения и наказания”, които са ги накарали да страдат в ръцете на презрения родител-мишена.

Полицай, който наистина работи усърдно за интересите на детето, ще бъде в състояние да каже на съда: Не е в интереса на детето да папагалства усърдно, за да поддържа старателно отказа да вижда своята майка/баща. Детето трябва да бъде предупредено, че ако не прави посещения, неговият баща/майка ще бъде държан отговорен и ще бъде наказан от съда.

Обвинение в жертва

Най-честата маневра на адвокатите на отчуждаващия родител е да обвинят родител-мишена като **причина за отчуждаването на детето**. Като пример тези адвокати, представляващи отчуждителя, казват така: ”Ние не искаме и за минута тези деца да бъдат отчуждени. Няма и съмнение, че отчуждаването е налично. Съпруга/съпругата обвиняват моят клиент/ка в програмиране и децата страдат от това обвинение. Това, което противната страна не желае да отбележи, ваша светлост, е, че тя взема това оръжие сама. Поведението на противната страна (т.е. на родителя-жертва) е това, което е виновно за отчуждаването на децата и за това нищо не може да направи моя клиент/тка”. Когато истински синдром на родителско отчуждаване е наличен, родителят-жертва няма никаква вина за детското отчуждаване и тогава това е груба маневра. Ако съдът избяга от отговорност и повярва, това помага само на трагедията на родителя-жертва.

За съжаление, има съдии, които **спокойно приемат** за валидни всякакви свободни, абсурдни и нелепи обвинения, с които децата уточняват кампанията на очерняне и отхвърляне на родителя-жертва. Аз съм виждал препоръки на съда за родителски умения. Те дори провеждат курса и не научават нищо, защото вече имат родителски умения. Но това, което се случва, е **повече време за програмиста-родител да задълбочи СРО** в детската кампания на очерняне. Тези родители-отчуждители взимат флага на терапевти и определят фалшив синдром на родителско отчуждаване от родителя-жертва. Има ситуации, при които съдът определя супервизия на родителя-жертва в реда на предпазване на детето от твърдия тормоз/злоупотреба.

Синдром на родителско отчуждаване срещу родителско отчуждаване – контраверсия

Има противопоставяне, както и противопоставяне на целия синдром на родителско отчуждаване – няма програмиране, няма такъв синдром. Това е тезата на законния защитник на отчуждителя. Синдромът на родителско отчуждаване се приема като трик и се оспорва изцяло неговото наличие. Тези адвокати и съдии трябва вече да знаят описаните в детайли 143 случаи, както и наличието на Интернет страница (http://www.rgardner.com/ref/pas_peerreviewarticles.html) за цитиране. Тези съдии смятат, че раздвояването помага на клиента. Съдията вярва и се надява, че съдът бива объркван от съмнителни аргументи и те заключават, че щом няма синдром на родителско отчуждаване, няма програмиране и клиента освобождава, изтласква.

При други случаи адвокатите на отчуждаващия родител казват: ”Да, разбира се, децата са отчуждени, ние приемаме, че отчуждение има. Ние спорим само за **причините за отчуждаване**”. Когато се използва само терминът *родителско отчуждаване* **няма идентификация на отчуждаващия** и причините за отчуждаване често ги установява единият или другият или двамата родители. Грешката в тези случаи е в тълкуването и не може да се получи ясна представа за **съда кой извършва отчуждаването**.

ЗАКЛЮЧЕНИЯ и ИЗВОДИ

Родителите отчуждителни са тези, които първи са отговорни за развитието на синдрома на родителско отчуждаване при детето. Децата се враждат в отчуждителя по начин на протекция на тези родители и отхвърляне на родителя-жертва **с нарастващ интензитет до синдром на родителско отчуждаваща кампания на очерняне**. Законните защитници/адвокатите ревностно защитават клиента си и играят активна роля в програмирането и задълбочаването на синдрома на родителско отчуждаване. Те разработват цялата идейна платформа, въпреки че те разпознават често отчуждителя. Тези законни защитници са виновни за **отравянето на младия мозък и често дори разрушаването на важната родителско-детска връзка**.

Терапевтите-психолози също играят важна роля във възникването и развитието на синдрома на родителско отчуждаване. Те допринасят специално за душевното изпразване/обезсилване на детето. Те трябва внимателно да **слушат детето**. Трябва действително да се респектират, като съзнателно се насочват към това, което децата искат. За съжаление, това което терапевтът-психолог основно допринася, е **болестното изпразване, което е основен фактор за развитието и персистирането** на синдрома на родителско отчуждаване. Родителят отчуждител знае добре това и често терапевтите се превръщат в свързващо звено на поддръжка и задълбочаване на отчуждаването.

Изходът е в разпознаване на това какво става и да се сложи край на тази отвратителна трагедия в съдебната зала. За съжаление, това рядко става. По често процесът на синдрома на родителско отчуждаване се задълбочава, укрепва и детето става напълно отчуждено от обичания и мил родител! Когато съдията избира да намали достъпа на детето до отчуждаващия родител, специално чрез промяна на родителските права, винаги има облекчаване на симптомите. Обратното, когато съдията не намалява този достъп, има задълбочаване на СРО с резултат постоянно **разрушаване на връзката в над 91% от случаите**. Това доказва, че съдебните решения играят жизнена роля в това, което се случва със СРО децата.

Моята строга, голяма критичност към съдилищата е в **липсата на сърце и действителна грижа за съдбата на тези деца, още повече, че те носят ОТГОВОРНОСТ И ОБСЛУЖВАТ НАЙ-ДОБРИТЕ ИНТЕРЕСИ НА ДЕТЕТО**, а техните действия/бездействия правят точно обратното. Ако те наистина се грижат за децата, които са жертви на синдрома на родителското отчуждаване, те ще действуват с непозволена скорост, като гаранция за нашата конституция. Въпреки че съдът има възможност за решения, има голяма истина в това, че точно съдът позволява това да стане. Синдромът на родителско отчуждаване е първоначален продукт на съдебна система в борбата за родителски права. **Има много малко публично разпознаване на СРО**. Понякога децата, които страдат, по-добре от съда разрешават проблема. Броят на децата, които страдат от съдебните решения, водещ до СРО нараняване, е много по-голям и не обслужва интересите на детето по най-добрия начин.

Целта на тази студия е да фокусира ролята на съдебната система в задълбочаването и продължаването на трагичната ситуация.